

KUNSKAPSKRAV
LICENSIERINGSTEST FÖR

Rådgivare 2021

2021-01-01

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund.....	3
Målgrupp.....	3
Kunskapskravens uppbyggnad och funktion	3
Ändringar av kunskapskraven.....	3
Kunskapskravens utformning	3
Testets utformning	4
Kognitiva nivåer, vikt och storlek.....	4
Delområde 1 – Produkter och hantering av kundens affärer	5
Bankverksamhet och banksparande	5
Ränterelaterade instrument	5
Aktier och aktierelaterade instrument	6
Strukturerade placeringar.....	7
Fonder	8
Handel med finansiella instrument	9
Delområde 2 – Ekonomi.....	11
Makroekonomisk analys	11
Värdering av finansiella instrument.....	12
Derivat.....	12
Risk och avkastning	12
Grunderna i portföljläran	13
Utvärdering av portföljer och fonder	14
Privatekonomi	15
Delområde 3 - Etik och regelverk	17
Finansiell rådgivning	17
Grundläggande etik på värdepappersmarknaden	18
Finansinspektionen och SwedSec	19
Information till kund	19
Intressekonflikter	20
Penningtvätt och finansiering av terrorism	21
Givande och tagande av muta	21
Marknadsmissbruk.....	22
Familjerätt.....	22
Skattefrågor.....	23
Sekretess	24
Klagomålshantering	25
Insättningsgaranti och investerarskydd.....	25
Dataskyddsförordningen	25
Delområde 4 – Pensioner och försäkringar.....	26
Pension.....	26
Lagstadgad/allmän försäkring utöver pensionen	27
Avtalad eller privat meddelad försäkring.....	27
Försäkringssparande	28
Livförsäkringsteknik	29
Regelverk kring försäkring	30
Försäkringsdistribution	31
Skatteregler och familjerätt.....	32

Inledning

Bakgrund

SwedSec arbetar för höga kunskaper, regelefterlevnad och god etik hos anställda på finansmarknaden genom att kräva licensiering samt regelefterlevnad för fortsatt licensiering. SwedSecs vision är att förtroendet för finansmarknaden ska vara högt. En förutsättning för högt förtroende är att den personal som arbetar på finansmarknaden har tillräcklig kunskap och kompetens för sina uppgifter. Licenskravet omfattar olika kategorier av anställda med olika arbetsuppgifter och roller, inom de till SwedSec anslutna företagen.

Målgrupp

Kunskapskraven för licensieringstestet för rådgivare har i första hand bestämts utifrån den kunskap som bör krävas av yrkeskategorier som ägnar sig åt investeringsrådgivning och försäkringsdistribution avseende livförsäkringar med sparmoment till privatpersoner och företag. Mer information om målgruppen finns i SwedSecs regelverk 3 kap. 1 §, kategori B.

Kunskapskraven utgör en grundnivå av kunskap som licenshavare i målgruppen ska ha, oavsett arbetsuppgifter och roll. En anställds funktion och roll kan medföra att den anställde behöver fördjupade eller ytterligare kunskaper utöver dem som omfattas av dessa kunskapskrav. Det är det anslutna företagets ansvar att bedöma vad som är tillräckligt utifrån den anställdes arbetsuppgifter.

Kunskapskravens uppbyggnad och funktion

Kunskapskraven är uppdelade i delområden (faktaområden), i underrubriker och i mätpunkter. En mätpunkt specificerar vad licenshavaren förväntas kunna inom ett begränsat kunskapsområde. Varje uppgift som ingår i licensieringstestet är kopplad till en mätpunkt i detta dokument.

Kunskapskraven ska fungera som stöd vid utformning av utbildningar och som underlag vid uppgiftskonstruktion. De ska dessutom ge överblick över vad som förväntas av en licenshavare. Det är varje utbildningsanordnares uppgift att tolka kunskapskraven samt skapa en relevant och pedagogisk utbildning.

Ändringar av kunskapskraven

De gällande kunskapskraven finns på www.swedsec.se. En översyn görs årligen och vid behov. Ändringar av kunskapskraven publiceras på www.swedsec.se. Det är utbildningsanordnarnas och testtagarnas ansvar att uppdatera sig med den senaste versionen.

Kunskapskravens utformning

De delområden som ingår i licensieringstestet för rådgivare är:

- Produkter och hantering av kundens affärer
- Ekonomi
- Etik och regelverk

- Pensioner och försäkringar

Delområdet etik och regelverk innefattar dels kunskaper om de regler som gäller för verksamheten, dels etiska frågeställningar som integritet, respektavstånd till det otillåtna och ställningstaganden till vad som kan vara lämpligt. Till skillnad från regelverksområdet lämpar sig etikområdet inte i alla delar för ett kunskapstest baserat på flervalfrågor. Som komplement till testet kommer därför normalt den årliga kunskapsuppdateringen att innehålla etikfall där licenshavaren får möjlighet att diskutera och ta ställning till etiska frågor och dilemman där det inte alltid finns något givet rätt eller fel svar.

Testets utformning

I licensieringstest för rådgivare ingår 110 ordinarie uppgifter. Alla ordinarie uppgifter har genomgått en noggrann kontroll i form av fakta-, kvalitets- och språkgranskning. Uppgifterna har dessutom utprovats och analyserats med statistiska metoder. Utprovningen sker genom att tio ännu inte godkända uppgifter ingår i testet utan att påverka resultatet. De svar som testdeltagarna lämnar på dessa uppgifter lagras för statistisk analys och efter noggrann prövning kan de därefter ingå i test som ordinarie frågor. Det framgår inte i testet vilka uppgifter som är ordinarie och vilka som utprovats. Totalt besvarar alltså testtagaren 120 uppgifter varav 110 avgör testtagarens resultat. För att godkännas på licensieringstestet ska en testtagare ha minst 70 procent rätt totalt.

Kognitiva nivåer, vikt och storlek

De kognitiva nivåerna syftar till att beskriva vilken grad av komplexitet testfrågorna har.

Nivå	Förklaring
Känna till (K)	Testtagaren ska känna till och komma ihåg begrepp, definitioner och faktauppgifter.
Förstå (F)	Testtagaren ska förstå och kunna förklara olika samband och sammanhang.
Tillämpa (T)	Testtagaren ska kunna använda t.ex formler, regler, lagar och metoder.

Varje mätpunkt har en markering som definierar på vilken kognitiv nivå testtagaren ska ha den aktuella kunskapen. Nivån markeras med den första bokstaven i nivåns namn: K, F eller T. De kognitiva nivåerna hänger ihop och bygger på varandra. Om mätpunkten t.ex. avser den kognitiva nivån Tillämpa förutsätts alltså att om licenshavaren kan tillämpa en kunskap så ska han/hon också förstå och kunna förklara den samt känna till den. Om fler än en kognitiv nivå markeras innebär det att mätpunkten innehåller delar som ligger på olika kognitiva nivåer.

I matriserna för varje mätpunkt anges mätpunktens storlek och vikt. En stor mätpunkt har mer omfattande kunskapskrav, vilket medför att licensieringstestet sannolikt innehåller fler på det ämnet än från en liten mätpunkt. En mätpunkt kan antingen ha vikt 1 eller 2, där vikt 2 anger högst vikt, vilket också påverkar antalet frågor på licensieringstestet.

Delområde 1 – Produkter och hantering av kundens affärer

Delområde 1 omfattar kunskap om olika sparformer, finansiella instrument och kapitalförvaltning i ett brett perspektiv. I praktiken innebär det grundläggande kunskap om flertalet finansiella instrument samt relativt djupa kunskaper avseende de vanligaste sparformerna för icke-professionella kunder. Delområdet omfattar även kunskap om handel och administration av kunders finansiella instrument i ett brett perspektiv.

Bankverksamhet och banksparande

Bankverksamhet och banksparande

Licenshavaren ska förstå de olika ränteberäkningsmetoder som tillämpas på banksparande med avseende på räntedagsbas dvs. hur tiden/ränteperioden kan beräknas, vad som främst påverkar bankräntan, styrräntor samt förutsättningar på bankmarknaden samt vilken risk ett banksparande innebär. Vidare ska licenshavaren förstå grundläggande begrepp som berör bankverksamhet och banksparande.

Förvar av värdepapper och fonder

Licenshavaren ska känna till vilka de vanliga typerna av förvar för värdepapper är och hur de fungerar. Vidare ska licenshavaren förstå vilka typer av värdepapper som kan förvaras i vilka förvar, skillnaderna mellan de olika förvarerna i form av skatteregler, eventuella kostnader, vem som får ha ett Investeringsparkonto (ISK) och vilka värdepapper som kan vara lämpliga respektive olämpliga att förvara i olika förvar. De förvar som avses är:

- värdepapperskonto
- Investeringsparkonto (ISK)
- fondkonto
- depå
- kapitalförsäkring

Beträffande förvar av aktier ska licenshavaren känna till vad respektive typ av förvar innebär i fråga om rätten att delta på bolagsstämma samt hur en anmälan till bolagsstämma praktiskt går till vid innehav på VP-konto, ISK och depå.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Bankverksamhet och banksparande	2	Stort		F	
Förvar av värdepapper och fonder	2	Stort	K	F	

Ränterelaterade instrument

Penningmarknadsinstrument

Licenshavaren ska förstå de vanligaste penningmarknadsinstrumenten såsom statsskuldväxlar och olika typer av räntecertifikat som erbjuds.

Obligationer

Licenshavaren ska förstå vad en obligation är, vad som är syftet med att ge ut en obligation samt vilka rättigheter och skyldigheter, möjligheter och risker som är förknippade med ett obligationsinnehav. Licenshavaren ska känna till vilka olika typer av obligationer som emitteras på den svenska obligationsmarknaden, såsom statsobligationer, bostadsobligationer och företagsobligationer. Slutligen ska licenshavaren känna till vilken typ av instrument s.k. gröna obligationer är, och varför sådana instrument emitteras.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Penningmarknadsinstrument	2	Litet		F	
Obligationer	2	Stort	K	F	

Aktier och aktierelaterade instrument

Aktier, konvertibler och teckningsrätter

Licenshavaren ska förstå vad en aktie är, vilka rättigheter och skyldigheter som ett aktieäggande innebär samt de risker och möjligheter som är förknippade med aktieäggande.

Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan stamaktier och preferensaktier samt mellan A- och B-aktier.

Licenshavaren ska känna till

- vad teckningsrätter och konvertibler är,
- prissättningen på dessa instrument samt
- när det är lämpligt utifrån ett investerarperspektiv att utnyttja dessa rättigheter.

Aktiehändelser

Licenshavaren ska känna till hur nyemission, split, omvänd split och återköp av aktier kan påverka aktiekapitalet, antalet utestående aktier samt aktiekursen.

Anmälning- och teckningsrutiner vid emissioner

Licenshavaren ska känna till den övergripande processen vid nyemissioner av aktierelaterade instrument i noterade bolag och de moment som en aktieägare måste beakta i samband med sådana nyemissioner. Licenshavaren ska kunna tillämpa de moment som ett värdepappersinstitut ska utföra för kundernas räkning i samband med sådana nyemissioner. Licenshavaren ska känna till de skillnader i hanteringen som finns beroende på om aktierna är direktregistrerade (vp-konto och investeringssparkonto) eller förvaltarregistrerade (VP-depå) hos EuroClear Sweden eller är kopplade till en kapitalförsäkring.

Aktieutdelning

Licenshavaren ska förstå

- vem som föreslår respektive beslutar om aktieutdelning,
- vad som menas med avstämningsdag och dess betydelse vid utdelningar samt
- när utdelningen vanligen delas ut.

Vidare ska licenshavaren känna till hur och när ett beslut om aktieutdelning påverkar aktiekursen.

Offentliga uppköpserbjudanden

Licenshavaren ska på ett övergripande plan känna till hur ett budförfarande går till. Licenshavaren ska därmed bland annat övergripande känna till de viktigaste informationskraven samt de olika tidsfrister och villkor som förekommer i samband med ett offentligt bud.

Information på aktiemarknaden

Licenshavaren ska känna till

- att noterade bolag är skyldiga att offentliggöra insiderinformation,
- vad som avses med sådan information,
- var bolagens offentliggjorda information finns tillgänglig och var man kan hitta så kallad handelsinformation och vad den i huvudsak omfattar.

Licenshavaren ska övergripande känna till reglerna om personer i ledande ställnings anmälningar av sina värdepapperstransaktioner till Finansinspektionen och till det noterade bolaget.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Aktier, konvertibler och teckningsrätter	2	Stort	K	F	
Aktiehändelser	2	Stort	K		
Anmälnings- och teckningsrutiner vid emissioner	2	Litet	K		T
Aktieutdelning	2	Litet	K	F	
Offentliga uppköpserbjudanden	1	Litet	K		
Informationsplikt på aktiemarknaden	2	Litet	K		

Strukturerade placeringar

Strukturerade placeringar

Licenshavaren ska förstå konstruktionen av de vanligaste strukturerade placeringarna såsom kapitalskyddade placeringar, marknadsplaceringar och även placeringar med hävstång som warranter, minifutures och hävstångscertifikat. Licenshavaren ska känna till de olika riskerna som är förenade med placeringarna, särskilt emittentrisk och likviditetsrisk samt andra förekommande risker som marknadsrisk. Licenshavaren ska övergripande förstå hur de olika placeringarnas konstruktion, exempelvis förekomsten av kapitalskydd, barriärer, kuponger eller hävstång, påverkar såväl avkastningsmöjligheter som risker. Licenshavaren ska även känna till vilka kostnader som är förenade med respektive produkt samt hur dessa kan påverka avkastningen. Licenshavaren ska även känna till att flera av produkterna klassas som komplexa och vilka effekter det får i en rådgivningssituation.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Strukturerade placeringar	2	Stort	K	F	

Fonder

Fondsparande

Licenshavaren ska känna till vad en fond är, vad som skiljer en fond från ett enskilt värdepapper, hur fonder är konstruerade samt vilka rättigheter och skyldigheter som är förknippade med fondägande. Licenshavaren ska vidare känna till de grundläggande skillnaderna vad gäller fondens konstruktion mellan en värdepappersfond och en specialfond.

Aktiefonder

Licenshavaren ska förstå aktiefonders konstruktion, villkor och risker. Licenshavaren ska också förstå under vilka förutsättningar det är lämpligt för en kund att placera i aktiefonder. Vidare ska licenshavaren förstå skillnaden mellan olika typer av aktiefonder som globalfonder, mer geografiskt begränsande fonder (region/land) och sektorfonder med avseende på risk och avkastningspotential.

Börshandlade fonder (ETF) och indexfonder

Licenshavaren ska förstå börshandlade fonders (ETF) samt indexfonders uppbyggnad och handelssätt.

Räntefonder

Licenshavaren ska förstå vilka olika typer av räntefonder som finns utifrån kreditrisk samt förstå deras konstruktion, villkor och risker. Licenshavaren ska också förstå under vilka förutsättningar det är lämpligt för en kund att placera i räntefonder.

Blandfonder och generationsfonder

Licenshavaren ska förstå olika typer av blandfonders konstruktion, villkor och risker. Licenshavaren ska också förstå under vilka förutsättningar det är lämpligt för en kund att placera i blandfonder. Vidare ska licenshavaren förstå s.k. generationsfonders konstruktion, villkor och risker samt under vilka förutsättningar det är lämpligt för en kund att placera i generationsfonder.

Hedgefonder och övriga alternativa investeringsfonder

Licenshavaren ska förstå övriga fondtyper på marknaden vad gäller konstruktion, villkor och risker. Licenshavaren ska särskilt förstå egenskaperna hos de vanligaste varianterna av hedgefonder.

Fondavgifter

Licenshavaren ska förstå olika avgiftsbegrepp förknippade med fonder, t.ex. årlig avgift och förvaltningsavgift, samt hur eventuella prestationsbaserade avgifter beräknas. Licenshavaren ska även förstå hur det s.k. Norman-beloppet fastställs. Licenshavaren ska förstå hur avgifterna påverkar avkastningen över tid och att avgiften alltid är bortdragen när avkastningen visas. Licenshavaren ska även, beträffande värdepappersfonder, känna till vad fondbolaget ska informera om när det gäller de avgifter som belastar den enskilda kundens fondandelar och hur ofta sådan information ska lämnas.

Praktisk hantering av fonder och fondhandel

Licenshavaren ska förstå och kunna förklara hur en fonds NAV (Net Asset Value), dvs. andelsvärde beräknas. Licenshavaren ska även förstå och kunna förklara informationen kring en fonds handelsinformation, dvs. vad stopptid, affärsdag köp respektive sälj innebär i praktiken samt när köp respektive försäljning syns på kundens konto.

Riktlinjer för fondbolagens hållbarhetsarbete och redovisning av koldioxidavtryck

Licenshavaren ska känna till syftet med reglerna om fondbolagens redovisning av sitt hållbarhetsarbete. Vidare ska licenshavaren förstå de mest kända begreppen, såsom SRI, RI, CSR, ESG samt PRI som används i dessa redovisningar. Licenshavaren ska även förstå och kunna förklara det koldioxidmått som Fondbolagens förening rekommenderar fondbolagen att använda avseende koldioxidmätning och innebörden av ett stort eller litet tal i denna redovisning.

Metoder för hållbarhetsarbete i fondförvaltning

Licenshavaren ska känna till vanliga metoder som fondförvaltare kan använda för att bedriva hållbarhetsarbete, som t.ex. uteslutning av placeringar i portföljen och försök att direkt påverka företaget via aktivt deltagande på bolagsstämmor eller liknande forum.

Information om hållbarhet i fonder

Licenshavaren ska känna till var man kan hitta information om hur hållbarhetsarbetet i fondförvaltningen bedrivs, t.ex. i fondernas informationsbroschyrer, genom Hållbarhetsprofilen eller via Morningstar.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Fondsparande	2	Stort	K		
Aktiefonder	2	Stort		F	
Börshandlade fonder (ETF) och indexfonder	1	Litet		F	
Räntefonder	2	Stort		F	
Blandfonder och generationsfonder	2	Stort		F	
Hedgefonder och övriga alternativa investeringsfonder	2	Litet		F	
Fondavgifter	2	Stort	K	F	
Praktisk hantering av fonder och fondhandel	2	Stort		F	
Riktlinjer för fondbolagens hållbarhetsarbete och redovisning av koldioxidavtryck	2	Stort	K	F	
Metoder för hållbarhetsarbete i fondförvaltningen	2	Litet	K		
Information om hållbarhet i fonder	2	Litet	K		

Handel med finansiella instrument

Handel på aktiemarknaden

Licenshavaren ska övergripande känna till hur handeln i noterade aktier går till, dvs.

- att den sker elektroniskt på en marknadsplats under Finansinspektionens tillsyn,
- att all handel för kunders räkning sker via en handelsdeltagare som även den måste ha Finansinspektionens tillstånd samt
- att handelsplatsen ställer krav på såväl handelsdeltagarna som de noterade bolagen.

Licenshavaren ska vidare känna till

- att det inom EU finns två typer av marknadsplatser för aktiehandel, reglerad marknad (i Sverige för närvarande Nasdaq Stockholm och NGM Equity) respektive MTF-plattform (i Sverige för närvarande First North, Nordic MTF och Spotlight Stock Market),

- att all handel med aktier, enligt huvudregeln, ska ske på en sådan marknadsplats eller genom en systematisk internhandlare och
- hur kraven rörande notering och prospekt skiljer sig beroende på om ett bolag är noterat på en svensk reglerad marknad eller en svensk MTF-plattform (övergripande kunskap).

Handel med komplicerade instrument

Licenshavaren ska övergripande förstå marknadsgaranternas roller i handeln med komplicerade instrument som t.ex. aktieindexobligationer, börshandlade certifikat, börshandlade fondandelar och warranter.

Handel på räntemarknaden (utom interbankmarknaden)

Licenshavaren ska förstå hur handeln med obligationer och andra ränteinstrument går till på de marknader där sådana instrument kan handlas av privatpersoner.

Orderhantering

Licenshavaren ska förstå vad det innebär i praktiken att ett företag som utför kundorder ska vidta alla åtgärder som krävs för att uppnå bästa möjliga resultat för kunderna.

Licenshavaren ska känna till

- att företagets riktlinjer för utförande av kundorder ska ange hur kundorder utförs och vilka marknadsplatser företaget använder, samt
- att företaget på kundens begäran ska kunna visa att kundens order utförts i enlighet med riktlinjerna.
-

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Handel på aktiemarknaden	2	Stort	K		
Handel med komplicerade instrument	2	Litet		F	
Handel på räntemarknaden (utom interbankmarknaden)	1	Litet		F	
Orderhantering	2	Litet	K	F	

Delområde 2 – Ekonomi

Delområde 2 fokuserar på frågan om hur man på bästa sätt väljer värdepappersportföljer anpassade för olika kunders situation och behov. Detta uppdrag kräver att licenshavaren har god kunskap om begreppen förväntad avkastning, risk och risktolerans samt en förståelse för riskegenskaperna hos portföljer av finansiella tillgångar. Licenshavaren måste också behärska grunderna i värdering av finansiella instrument, förstå diversifieringens möjligheter och begränsningar samt kunna analysera kundens privatekonomiska situation och attityd till risktagande. En viss kunskap om makroekonomiska begrepp, samband och metoder är också nödvändig för en djupare förståelse för avkastning och risk för olika placeringsalternativ.

Makroekonomisk analys

Grundläggande begrepp

Licenshavaren ska känna till definitionen av de makroekonomiska måtten bruttonationalprodukt, konsumtion, offentliga utgifter, investeringar, bytesbalans samt inflation.

Ekonomisk tillväxt, konjunkturcykler och inflation

Licenshavaren ska förstå vad som menas med makroekonomisk tillväxt och konjunkturcykler. Licenshavaren ska förstå vad som normalt sett kännetecknar en ekonomi som befinner sig i högkonjunktur respektive lågkonjunktur avseende tillväxttakt i BNP och inflationstakt. Licenshavaren ska förstå vad som menas med stabiliseringspolitiska åtgärder, och vilka syften sådana åtgärder har.

Penningpolitik och centralbanker

Licenshavaren ska förstå vad som menas med penningpolitiska åtgärder och känna till vilka metoder en centralbank kan använda för att bedriva aktiv penningpolitik. Licenshavaren ska förstå hur, dvs. genom vilka ekonomiska kanaler, penningpolitiska åtgärder påverkar den makroekonomiska utvecklingen. Licenshavaren ska känna till vilka penningpolitiska mål den svenska Riksbanken har.

Finanspolitik

Licenshavaren ska förstå vad som menas med finanspolitiska åtgärder. Licenshavaren ska förstå varför en regering kan vilja bedriva en aktiv finanspolitik.

Den öppna ekonomin

Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan en rörlig och en fast växelkurs och förstå vad en depreciering respektive appreciering av den inhemska valutan innebär för växelkursen.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Grundläggande begrepp	2	Litet	K		
Ekonomisk tillväxt, konjunkturcykler och inflation	2	Stort		F	
Penningpolitik och centralbanker	2	Stort	K	F	
Finanspolitik	2	Stort		F	
Den öppna ekonomin	2	Litet		F	

Värdering av finansiella instrument

Räntebegrepp

Licenshavaren ska förstå hur man beräknar enkel ränta, effektiv ränta, nominell ränta och real ränta. Licenshavaren ska förstå vad som menas med begreppet nuvärde.

Värderingsprinciper för obligationer

Licenshavaren ska förstå hur obligationer utan kreditrisk värderas och hur obligationspriserna påverkas av förändringar i kupongränta, internränta (yield) och löptid. Licenshavaren ska förstå vad som menas med en obligations duration, och hur detta mått kan användas för att mäta obligationens ränterisk. Licenshavaren ska vidare förstå hur obligationer med kreditrisk värderas, vad som menas med en sådan obligations kreditspread och hur förändringar i denna spread påverkar priset på obligationer med kreditrisk.

Värderingsprinciper för aktier

Licenshavaren ska förstå hur aktier kan värderas med hjälp av diskonterade utdelningar eller kassaflöden. Licenshavaren ska förstå hur måtten P/E-tal och substansvärde beräknas och hur de kan användas i värderingsjämförelser mellan olika aktier.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Räntebegrepp	2	Litet		F
Värderingsprinciper för obligationer	1	Stort		F
Värderingsprinciper för aktier	2	Litet		F

Derivat

Standardiserade derivatinstrument

Licenshavaren ska känna till de vanligaste typerna av underliggande tillgångar som handlade derivatinstrument av termins- och optionskaraktär brukar knytas till. Licenshavaren ska förstå vad en option är, vilka risker och möjligheter handel i optioner medför samt känna till de grundläggande optionspositionerna (köpa respektive sälja en köpoption, köpa respektive sälja en säljoption). Licenshavaren ska förstå varför de olika positionerna tas, dvs. vilken typ av förväntat utfall som skapas i respektive position, samt förstå riskerna i de enskilda positionerna. Licenshavaren ska vidare känna till vad ett terminsinstrument är, skillnaden mellan ett forwardkontrakt och ett futureskontrakt, skillnaden mellan en lång och en kort position i ett terminskontrakt samt vilka risker en terminsaffär innebär för köpare (lång position) och säljare (kort position).

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Standardiserade derivatinstrument	1	Stort	K	F

Risk och avkastning

Avkastningens komponenter

Licenshavaren ska känna till hur totalavkastningen på en finansiell tillgång kan delas upp i delkomponenterna kursvinst/kursförlust och direktavkastning.

Spridningsmått

Licenshavaren ska förstå vad som menas med begreppet volatilitet, att volatilitet mäts i form av standardavvikelse samt hur standardavvikelse kan användas för att kvantifiera begreppet risk om man antar att avkastningarna följer en statistisk normalfördelning.

Förväntad avkastning, realiserad avkastning och risk

Licenshavaren ska förstå begreppet förväntad avkastning, skillnaden mellan förväntad avkastning och realiserad avkastning samt på vilket sätt denna skillnad speglar begreppet risk.

Marknadsrisk

Licenshavaren ska känna till definitionen av begreppet marknadsrisk och dess olika komponenter kursrisk, ränterisk, återinvesteringsrisk och valutarisk. Licenshavaren ska även på ett generellt plan förstå hur dessa olika typer av risker kan komma att påverka kundens placeringar.

Andra typer av risker och riskmått

Licenshavaren ska känna till definitionerna av begreppen kreditrisk, likviditetsrisk och operativ risk. Licenshavaren ska även på ett generellt plan förstå hur dessa olika typer av risker kan komma att påverka kundens placeringar. Licenshavaren ska också förstå de två vanligt förekommande alternativa riskmåten maximum drawdown (största fall från topp till botten) och shortfall (risken för att avkastningsmålen inte uppnås). Licenshavaren ska känna till hur dessa beräknas, förstå hur de skiljer sig från måttet standardavvikelse samt förstå hur de kan användas i konkreta placeringssituationer.

Mät punkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Avkastningens komponenter	2	Litet	K		
Spridningsmått	2	Litet		F	
Förväntad avkastning, realiserad avkastning och risk	2	Litet		F	
Marknadsrisk	2	Stort	K	F	
Andra typer av risker och riskmått	2	Stort	K	F	

Grunderna i portföljläran

Samvariation (korrelation)

Korrelationerna mellan olika tillgångar i en värdepappersportfölj är avgörande för portföljens totala risknivå. Licenshavaren ska förstå vad måttet korrelationskoefficient mäter och förstå innebörden av perfekt positiv respektive perfekt negativ korrelation mellan två tillgångars avkastningar. Licenshavaren ska förstå hur risken, mätt som standardavvikelse, i en portfölj av två olika tillgångar påverkas av korrelationen mellan de två tillgångarna. Licenshavaren ska i allmänna termer även förstå hur risken i en portfölj av många olika tillgångar beror på storleken på korrelationskoefficienterna mellan tillgångarna.

Diversifiering och riskspridning

Licenshavaren ska förstå på vilket sätt diversifiering över antingen tillgångsslag eller geografiska marknader kan minska den totala risken i en värdepappersportfölj. Licenshavaren ska också känna till att det finns en

gräns för hur mycket portföljrisken kan minskas med hjälp av diversifiering, och i detta sammanhang känna till skillnaden mellan diversifierbar (företagsspecifik) och icke-diversifierbar (systematisk) risk.

Den effektiva fronten

Licenshavaren ska känna till vad som menas med den effektiva fronten i portföljvalssammanhang. Licenshavaren ska förstå hur avvägningen mellan risk och förväntad avkastning för olika värdepappersportföljer kan illustreras med hjälp av den effektiva fronten. Licenshavaren ska förstå på vilket sätt en placerares attityd till risk bestämmer dels placerarens val mellan olika riskfyllda portföljer på den effektiva fronten, dels placerarens optimala fördelning mellan riskfritt och riskfyllt sparande.

CAPM och förväntad avkastning

Licenshavaren ska känna till modellen Capital Asset Pricing Model (CAPM) och hur den kan användas för att beräkna en akties förväntade avkastning (avkastningskrav) med hjälp av aktiens betavärde, den riskfria räntan och aktiemarknadens förväntade riskpremie.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Samvariation (korrelation)	2	Litet		F
Diversifiering och riskspridning	2	Stort	K	F
Den effektiva fronten	2	Stort	K	F
CAPM och förväntad avkastning	2	Stort	K	

Utvärdering av portföljer och fonder

Traditionella utvärderingsmått

Licenshavaren ska förstå hur utvärderingsmått Jensen's Alfa och Sharpekvot beräknas samt förstå i vilka utvärderingssituationer respektive mått bör användas. Licenshavaren ska kunna tillämpa denna kunskap i jämförelser mellan olika värdepappersportföljer eller fonder.

Aktiv risk, tracking error och informationskvot

Licenshavaren ska känna till begreppet aktiv risk och de relaterade måtten tracking error och informationskvot samt i vilka situationer dessa mått brukar användas.

Jämförelseindex

Licenshavaren ska känna till skillnaden mellan ett prisindex och ett avkastningsindex samt de vanligaste typerna av jämförelseindex som används på den svenska fondmarknaden, såsom SIX Portfolio Return Index och MSCI World Index. Licenshavaren ska känna till det hållbarhetsinriktade ESG-indexet och förstå vilka restriktioner det innebär för en fond som följer detta index.

Rating av fonder

Licenshavaren ska känna till Morningstars rating av fonder och förstå hur ratingklasserna är indelade.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Traditionella utvärderingsmått	2	Stort		F	T
Aktiv risk, tracking error och informationskvot	2	Litet	K		
Jämförelseindex	2	Litet	K	F	
Rating av fonder	2	Litet	K	F	

Privatekonomi

Sparutrymme och förmögenhet

Licenshavaren ska känna till Konsumentverkets riktlinjer för levnadskostnader, förstå hur man gör en hushållsbudget och kunna tillämpa detta i beräkningar av kundens utrymme för sparande och placeringar. Licenshavaren ska även förstå hur man gör en tillgångs- och skuldanalys för att få fram kundens nettoförmögenhet.

Placeringshorisont och sparmål

Licenshavaren ska förstå vilka placeringshorisonter som är lämpliga för olika sparmål som t.ex. buffertsparande, målsparande och pensionssparande. Licenshavaren ska förstå hur förväntad avkastning och risk påverkas av placeringshorisonten. Licenshavaren ska kunna tillämpa denna kunskap i praktiska rådgivningssituationer.

Analys av kundens riskattityd

Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan en kunds förmåga att bära risk, dvs. tåla förluster (risktålighet eller riskkapacitet) och samma kunds vilja att ta risk (risktolerans, riskvilja eller riskaptit). Licenshavaren ska förstå hur man kan få fram en ungefärlig uppfattning om kundens risktolerans i praktiken. Licenshavaren ska på ett övergripande plan känna till typiska kännetecken för kunder med låg, medelhög respektive hög risktolerans.

Portföljrekommendationer för olika risknivåer

Licenshavaren ska förstå hur man kombinerar de prognostiserade placeringsmöjligheterna i den framåtblickande effektiva fronten med en given kunds riskattityd för att komma fram till ett lämpligt portföljval för just denna kund. Licenshavaren ska kunna tillämpa denna kunskap i praktiska rådgivningssituationer kopplade till kundens placeringshorisont och risktolerans. Licenshavaren ska vidare förstå på vilket sätt olika typer av pålagda restriktioner, t.ex. en ovilja att diversifiera portföljen eller en uttalad önskan att söka hög avkastning till varje pris, påverkar kundens portföljval vad gäller avkastning eller risk eller bådadera.

Ekonomisk psykologi och finansiell rådgivning

Den klassiska portföljläran utgår från att placerare agerar rationellt då de fattar sina beslut. Det antas att placerare alltid söker högsta möjliga förväntade avkastning för varje given risknivå, att standardavvikelse är ett lämpligt mått på risk och att placerares riskattityd inte beror på t.ex. förmögenhet eller hur de har lyckats med sina placeringar historiskt. Men resultat inom området ekonomisk psykologi, eller behavioral finance som det ibland kallas, tyder på att dessa antaganden inte räcker för att förstå individens ageranden. Licenshavaren ska därför känna till vad som menas med begreppen förlustaversion, överkonfidens, mentala konton, konfirmationsbias och ankring ("anchoring"). Licenshavaren ska vidare förstå hur dessa psykologiska mekanismer kan påverka samtalet i en rådgivningssituation, och vilka typer av felbeslut som de kan leda till. Licenshavaren ska även förstå att alla dessa psykologiska egenheter inte bara påverkar kunderna utan även rådgivaren själv, vilket kan leda till oavsiktliga felbedömningar i en rådgivningssituation.

Mät punkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Sparutrymme och förmögenhet	2	Stort	K	F	T
Placeringshorisont och sparmål	2	Stort		F	T
Analys av kundens riskattityd	2	Stort	K	F	
Portföljrekommendationer för olika risknivåer	2	Stort		F	T
Ekonomisk psykologi och finansiell rådgivning	2	Stort	K	F	

Delområde 3 - Etik och regelverk

Delområde 3 omfattar djupgående kunskap om hur finansiell rådgivning ska utföras. Avsnittet omfattar även kunskap om grundläggande regler som berör värdepappersmarknaden som en licenshavare behöver ha som referensram i sitt arbete. Avsnitten inom området är relativt fristående från varandra. Gemensamt för många avsnitt är dock att de i ett bredare perspektiv syftar till att bevara sundheten på, och allmänhetens förtroende för, värdepappersmarknaden. Området innehåller även regler om familjerätt och beskattning.

Finansiell rådgivning

Begreppen investeringsrådgivning och informationsgivning

Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan investeringsrådgivning och informationsgivning, som generella råd eller marknadsföring.

Kraven på rådgivarens kompetens

Licenshavaren ska känna till

- vilka krav som ställs beträffande rådgivarens kompetens och
- hur rådgivarens arbetsgivare ska försäkra sig om att rådgivarna har tillräcklig kompetens.

Kraven på information om rådgivningen

Licenshavaren ska känna till att en kund, innan investeringsrådgivning tillhandahålls ska få information om

- rådgivningen är oberoende eller inte (och vad det innebär att tillhandahålla rådgivning på oberoende grund),
- om rådgivningen är baserad på en allmän eller mer begränsad analys av olika finansiella instrument
- i vilken utsträckning rådgivningen utgår från instrument utgivna av rådgivningsföretaget självt eller av helt externa leverantörer samt
- om företaget regelbundet kommer att bedöma lämpligheten i de instrument som har rekommenderats

Inhämtande av information från kunden

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om att rådgivaren, för att kunna lämna ett lämpligt råd, ska inhämta uppgifter om kundens

- kunskaper och erfarenheter,
- ekonomiska situation,
- mål med investeringen samt
- hållbarhetspreferenser.

Licenshavaren ska förstå hur man ska agera om kunden väljer att inte lämna någon eller endast delar av efterfrågad information.

Kravet på att råden ska vara lämpliga för kunden

Licenshavaren ska kunna tillämpa regeln om att rådgivaren endast får lämna råd som är lämpliga för kunden, dvs. att de råd som lämnas ska kunna kopplas till – och vara lämpliga utifrån – de uppgifter som rådgivaren inhämtat om kunden.

Kraven på lämplighetsförklaring

Licenshavaren ska förstå

- reglerna om skyldigheten att lämna en s.k. lämplighetsförklaring till kunden,
- när och hur en sådan förklaring ska lämnas samt
- vad en lämplighetsförklaring ska innehålla.

Passandebedömningar

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om s.k. passendebedömning, dvs. veta när en passendebedömning krävs och hur den genomförs inklusive om när ett finansiellt instrument ska eller kan betraktas som okomplicerat.

Kundkategorier

Licenshavaren ska förstå

- de olika kundkategorierna i lagen om värdepappersmarknaden samt
- vilken betydelse kundkategorisering har för rådgivning, passendebedömning och information till kunderna.

Investeringsbedrägerier

Licenshavaren ska känna till

- de vedertagna varningssignalerna på investeringsbedrägerier och
- var kunden kan få mer information om investeringsbedrägerier på Finansinspektionens webbplats, i företagsregistret och på Finansinspektionens varningslista.

Licenshavaren ska förstå och kunna tillämpa hur man ska agera vid misstanke om att en kund har fått eller har accepterat ett erbjudande som kan misstänkas utgöra investeringsbedrägeri.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Begreppen investeringsrådgivning och informationsgivning	2	Stort		F	
Kraven på rådgivarens kompetens	2	Litet	K		
Kraven på information om rådgivningen	2	Stort	K		
Inhämtande av information från kunden	2	Litet		F	T
Kravet på att råden ska vara lämpliga för kunden	2	Stort			T
Kraven på lämplighetsförklaring	2	Litet		F	
Passandebedömningar	2	Litet			T
Kundkategorier	2	Litet		F	
Investeringsbedrägerier	2	Litet	K	F	T

Grundläggande etik på värdepappersmarknaden

Grundläggande etiska värderingar och anmälningar av företagets regelöverträdelse

Licenshavaren ska förstå det huvudsakliga innehållet i Svensk Värdepappersmarknads (tidigare Svenska Fondhandlareföreningens) Vägledning till etiska riktlinjer i värdepappersinstitutet (18 juni 2013) – dvs. innebörden av att agera efter en etisk måttstock, begreppet otillbörliga affärer och hur bisysslor och annan sidoverksamhet ska hanteras. Licenshavaren ska också förstå hur denna ska agera och vem i företaget licens-

havaren ska vända sig till om denna upptäcker oegentligheter inom företaget. Licenshavaren ska också känna till regelverket rörande whistleblowing.

Företagens hållbarhetsarbete

Licenshavaren ska känna till att man hittar information om ett företags hållbarhetsarbete i företagets publicerade hållbarhetsredovisning.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Grundläggande etiska värderingar och anmälningar av företagets regelöverträdelser	2	Stort	K	F	
Företagens hållbarhetsarbete	2	Litet	K		

Finansinspektionen och SwedSec

Finansinspektionen

Licenshavaren ska känna till Finansinspektionens uppdrag och sanktionsmöjligheter.

SwedSecs regelverk

Licenshavaren ska förstå vilka företag och personer som omfattas av SwedSecs regelverk, vilka rättigheter och skyldigheter regelverket medför för de anslutna företagen och licenshavarna, vilka disciplinpåföljder som kan vidtas mot licenshavare och anslutna företag.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Finansinspektionen	2	Litet	K		
SwedSecs regelverk	2	Litet		F	

Information till kund

Information till kund vid tillhandahållande av investeringstjänster

Licenshavaren ska förstå de viktigaste reglerna om den information som ett institut ska tillhandahålla en kund innan en investeringstjänst utförs, exempelvis

- beskrivning av de aktuella finansiella instrumenten och de risker som är förknippade med instrumenten,
- information om institutets priser och avgifter samt
- information om institutets riktlinjer för bästa utförande av order och för intressekonflikter

Information om kostnader och avgifter

Licenshavaren ska känna till kraven på att informera kunden om kostnader och avgifter. Licenshavaren ska känna till

- vad informationen ska innehålla,
- att informationen ska utformas så att kunden kan förstå den totala kostnaden och hur den påverkar avkastningen,
- att informationen ska lämnas innan en tjänst tillhandahålls kunden samt
- att informationen därefter ska lämnas regelbundet, minst årligen.

Faktablad

Licenshavaren ska känna till de övergripande reglerna som gäller faktablad för fonder och PRIIP (packaged retail investment and insurance-based investment products) och vilka typer av kunder och produkter som omfattas av regelverket. Licenshavaren ska vidare känna till vilken information som ska framgå i faktabladen. Licenshavaren ska även förstå skillnaden mellan faktablad, marknadsföringsmaterial, produktblad och annan information som tas fram för produkten. Vidare ska licenshavaren förstå hur och när olika typer av information ska presenteras för kunden.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Information till kund vid tillhandahållande av investeringstjänster	2	Litet		F
Information om kostnader och avgifter	2	Litet	K	
Faktablad	2	Stort	K	F

Intressekonflikter

Intressekonflikter

Licenshavaren ska kunna tillämpa

- reglerna om att värdepappersinstitut ska ta tillvara sina kunders intressen samt
- de viktigaste reglerna om hantering av intressekonflikter, dvs. att
 - institutet ska ha instruktioner och rutiner för hantering av intressekonflikter,
 - intressekonflikter ska identifieras,
 - det kan krävas separation av olika verksamheter med motstridiga intressen och
 - kunderna ska få information om intressekonflikter.

Licenshavaren ska förstå de viktigaste situationerna då intressekonflikter uppkommer.

Incitament

Licenshavaren ska känna till förutsättningarna för att ett värdepappersinstitut ska få betala eller ta emot tredjepartsersättningar/incitament, dvs. att

- ersättningen ska vara utformad för att höja kvaliteten på tjänsten,
- ersättningen inte får försämra institutets förutsättningar för att agera i enlighet med kundens intressen och
- kunden ska få information om ersättningen innan någon tjänst tillhandahålls.

Licenshavaren ska känna till i vilka situationer ett värdepappersinstitut inte får ta emot och behålla en tredjepartsersättning, dvs. vid investeringsrådgivning på oberoende grund samt portföljförvaltning.

Regler om egna och närståendes värdepappersaffärer

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna avseende anställdas, i värdepappersinstitut och fondbolag, egna eller närståendes värdepappersaffärer.

Analys och investeringsrekommendationer

Licenshavaren ska känna till

- vad som menas med en investeringsrekommendation,
- den grundläggande innebörden i kraven på att information ska presenteras sakligt och att intressekonflikter ska redovisas, samt
- vad som menas med att en investeringsrekommendation är oberoende eller inte.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Intressekonflikter	2	Stort		F	T
Incitament	2	Litet	K		
Regler om egna och närståendes värdepappersaffärer	2	Litet			T
Analys och investeringsrekommendationer	2	Litet	K		

Penningtvätt och finansiering av terrorism

Kundkännedom m.m.

Tillräcklig kunskap om kunderna är en grundläggande förutsättning för företagets möjligheter att försvåra och förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och för att kunna rapportera misstänkta aktiviteter och transaktioner.

Licenshavaren ska kunna tillämpa de åtgärder som ska vidtas för kundkännedom, dvs. vilka uppgifter om kunden som ska hämtas in (inklusive identifiering, verklig huvudman och affärsförbindelsens syfte och art).

Licenshavaren ska förstå

- vilka situationer som kräver att åtgärder för kundkännedom vidtas,
- i vilka situationer förenklade respektive skärpta åtgärder för kundkännedom kan/ska vidtas,
- konsekvenserna av att inte uppnå tillräcklig kännedom om kunden,
- skyldigheten att granska transaktioner och rapportera misstänkta transaktioner till Finanspolisen samt
- syftet med reglerna om penningtvätt.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Kundkännedom m.m.	2	Stort		F	T

Givande och tagande av muta

Regler om givande och tagande av muta

Licenshavaren ska kunna tillämpa grundläggande regler om förbud mot tagande och givande av muta. Detta förutsätter att licenshavaren förstår den koppling som ska finnas till arbetstagarens tjänsteutövning eller uppdragstagarens tjänsteuppdrag för att det ska kunna vara fråga om givande av muta, vilka omständigheter som avgör om en förmån är otillbörlig, vilka förmåner som alltid anses otillbörliga samt känner till den viktigaste praxisen från domstolar och Institutet mot mutor.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Regler om givande och tagande av muta	2	Litet	K	F	T

Marknadsmissbruk

Marknadsmissbruksbrotten och rapporteringsskyldigheten

Licenshavaren ska förstå huvuddragen i

- förbudet mot insiderhandel, marknadsmanipulation och olagligt röjande av insiderinformation i artiklarna 7-10, 12, 14 och 15 i marknadsmissbruksförordningen (EU nr 596/2014) samt
- övervaknings- och rapporteringsskyldigheten i artikel 16 i marknadsmissbruksförordningen.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Marknadsmissbruksbrotten och rapporteringsskyldigheten	2	Stort	F

Familjerätt

Fullmakt och behörighet

Licenshavaren ska kunna tillämpa grundläggande regler om fullmakter, dvs. vem som är fullmaktsgivare och vem som är fullmaktshavare, vad som krävs för att en fullmakt ska bli giltig, på vilka sätt en fullmakt kan lämnas, hur en fullmakt upphör eller återkallas samt skillnaden mellan behörighet och befogenhet.

Licenshavaren ska förstå vad en framtidsfullmakt är, vilka formkrav som gäller för en framtidsfullmakt, vad den kan omfatta samt när den träder ikraft och när den kan återkallas. Licenshavaren ska förstå vad anhörigs behörighet innebär.

Licenshavaren ska förstå vem som företräder ett aktiebolag i olika situationer (styrelse, VD och anställd med ställningsfullmakt).

Avtal

Licenshavaren ska känna till de grundläggande principerna för när avtal ingås och sägs upp.

Egendomsförhållanden och bodelningsregler

Licenshavaren ska förstå grundläggande begrepp som giftorättsgods och enskild egendom och hur sådan egendom fördelas vid skilsmässor och dödsfall. Licenshavaren ska också förstå de grundläggande begreppen i motsvarande regler för samboförhållanden, dvs. när en bostad omfattas av bodelningsreglerna i sambolagen och hur fördelning av samboegendom sker vid separation och dödsfall.

Arvsreglerna inklusive testamente

Licenshavaren ska förstå hur arvsreglerna ser ut i lagen, dvs. vem som ärver i familjeförhållanden med makar, gemensamma barn, särkullbarn och sambor. Licenshavaren ska känna till i vilken mån man kan avvika från lagens arvsregler genom testamenten, känna till formkraven för testamenten samt känna till hur ett förmåns- tagarförordnande förhåller sig till arvsreglerna. Licenshavaren ska vidare känna till principerna för bodelning vid arv och skilsmässa samt hur sparande i kapitalförsäkring samt investeringssparkonto påverkas.

Gåva

Licenshavaren ska förstå hur en gåva blir giltig och hur gåvor förhåller sig till arv. Licenshavaren ska förstå grundläggande begrepp som givare, gåvomottagare och gåvoavsikt.

Ställföreträdare för omyndiga och andra

Licenshavaren ska förstå vem som företräder ett omyndigt barn och vilka begränsningar som finns i föräldrars rätt att placera i finansiella instrument för barns räkning, t.ex. beloppsgränser och överförmyndarens roll. Vidare ska licenshavaren förstå reglerna om en vuxen person har en legal ställföreträdare utsedd och vilka begränsningar som finns för den legale ställföreträdaren bl.a. vid placeringar i finansiella instrument för den vuxna personen.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Fullmakt och behörighet	2	Stort	F	T
Avtal	2	Litet	K	
Egendomsförhållanden och bodelningsregler	2	Stort	F	
Arvsreglerna inklusive testamente	2	Stort	K	F
Gåva	2	Litet	F	
Ställföreträdare för omyndiga och andra	2	Litet	F	

Skattefrågor

Inkomst av tjänst och regler för skatteberäkning

Licenshavaren ska förstå hur inkomst av tjänst beskattas och hur skatten beräknas för en person som är skattskyldig i Sverige.

Inkomst av kapital och regler för skatteberäkning för privatpersoner

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna vid beräkning av skatt avseende kapital för privatperson som beskattas i Sverige. Vidare ska licenshavaren förstå effekterna av hur skatten på inkomst av tjänst påverkas vid underskott av kapital och i vilken mån kvittning kan ske mellan olika tillgångsslag.

Beskattning av direktsparande i aktier och fonder

Licenshavaren ska förstå reglerna för vinst- och förlustberäkning avseende aktier och fonder samt hur schablonintäkten för fonder beräknas och beskattas. Licenshavaren ska vidare förstå skillnaderna i beskattning när ett värdepapper är noterat respektive onoterat och vad som krävs för att det ska anses marknadsnoterat.

Beskattningsregler avseende investeringssparkonto (ISK)

Licenshavaren ska kunna tillämpa hur värdepapper beskattas inom ramen för investeringssparkonto samt hur schablonintäkten beräknas och beskattas. Licenshavaren ska vidare kunna tillämpa de regler som gäller vid överföring av värdepapper till ett investeringssparkonto och vid avslut av ett investeringssparkonto.

Beskattning vid flytt utomlands

Licenshavaren ska känna till reglerna om när någon är skattskyldig i Sverige eller inte. Licenshavaren ska känna till begreppen bosättning, stadigvarande vistelse och väsentlig anknytning. Licenshavaren ska känna till konsekvenserna av om en person är obegränsat skattskyldig eller inte samt känna till hur SINK-skatten fungerar. Licenshavaren ska känna till hur beskattning av utdelning sker (kupongskatt) och den s.k. tioårsregeln. Vidare ska licenshavaren känna till hur dubbelbeskattningsavtal inverkar på skatten.

Omprövning och informationsutbyte med andra länder

Licenshavaren ska känna till möjligheten att göra en omprövning av en redan inlämnad deklARATION enligt skatteförfarandelagen. Licenshavaren ska också känna till att Sverige har avtal med flertalet länder om informationsutbyte och automatiskt informationslämnande.

Beskattning av kapitaltillgångar i näringsverksamhet

Värdepapper som ägs av juridiska personer och som inte är lagertillgångar är kapitaltillgångar. Beskattningen vid avyttring av kapitaltillgångar i näringsverksamhet följer i huvudsak kapitalreglerna för de olika slagen av värdepapper, men det finns vissa bestämmelser som bara gäller i näringsverksamhet och för juridiska personer, exempelvis ”aktiefällan” och avdrag för omkostnader vid kapitalförvaltningen. Dessa bestämmelser ska licenshavaren förstå och kunna förklara.

Mät punkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Inkomst av tjänst och regler för skatteberäkning för privatpersoner	2	Litet	F	
Inkomst av kapital och regler för skatteberäkning	2	Stort	F	T
Beskattning av direktspår i aktier och fonder	2	Litet	F	
Beskattningsregler avseende investeringssparkonto (ISK)	2	Litet		T
Beskattning vid flytt utomlands	2	Stort	K	
Omprövning och informationsutbyte med andra länder	1	Litet	K	
Beskattning av kapitaltillgångar i näringsverksamhet	1	Litet	F	

Sekretess

Sekretess

Licenshavaren ska kunna tillämpa de regler om sekretess som gäller för anställda och uppdragstagare i finansiella företag.

Licenshavaren ska känna till att den som obehörigen överträtt sekretessreglerna kan

- underkastas arbetsrättsliga sanktioner,
- bli dömd för sekretessbrott (dock ej anställda/arbetstagare i kreditinstitut) och
- underkastas sanktioner av SwedSec, om personen är licenshavare.

Licenshavaren ska känna till att det finansiella företaget kan

- bli skyldigt att betala skadestånd till kunden, och
- drabbas av sanktioner från Finansinspektionen.

Mät punkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Sekretess	2	Litet	K	T

Klagomålshantering

Klagomålshantering och reklamationer

Licenshavaren ska förstå hur klagomål ska hanteras i finansiella företag. Licenshavaren ska känna till de olika roller när det gäller handläggning av klagomål och information om praxis som Konsumenternas bank- och finansbyrå, Konsumenternas försäkringsbyrå, Allmänna reklamationsnämnden och allmänna domstolar har.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Klagomålshantering och reklamationer	2	Litet	K	F

Insättningsgaranti och investerarskydd

Insättningsgaranti och investerarskydd

Licenshavaren ska förstå när insättningsgarantin eller investerarskyddet träder in. Licenshavaren ska känna till

- beloppsgränserna för insättningsgarantin och investerarskyddet,
- vilka konton/tillgångar som omfattas av skyddet,
- vilken separationsrätt en kund har för sina finansiella instrument (gäller investerarskyddet, endast övergripande kunskap krävs), samt
- vilken myndighet som hanterar insättningsgarantin och investerarskyddet.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Insättningsgaranti och investerarskydd	2	Stort	K	F

Dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen (GDPR)

Licenshavaren ska känna till dataskyddsförordningen och syftet med den samt känna till de lagliga grunderna för personuppgiftsbehandling, vad som avses med känsliga personuppgifter och den registrerades rättigheter.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Dataskyddsförordningen, GDPR	2	Litet	K	

Delområde 4 – Pensioner och försäkringar

I kunskapskraven ingår att licenshavaren ska ha kunskap om pensionssystemets uppbyggnad och de olika delar som pensionen består av. Vidare ska licenshavaren ha kunskap om övriga lag- och avtalsstyrda försäkringar och känna till övriga former av försäkringsparande. Licenshavaren ska också ha kunskap om de grundläggande regler som gäller för försäkringsverksamhet och försäkringsavtal samt om de skattefrågor som är kopplade till pension och försäkring. Ytterligare krävs att licenshavaren har kunskap om de regler som kringgärdar försäkringsdistributörers försäkringsdistribution.

Pension

Pensionssystemet

Licenshavaren ska förstå pensionssystemets övergripande uppbyggnad (pensionspyramiden) och de olika delar som systemet består av - allmän pension, tjänstepension och privat pensionssparande.

Allmän pension

Licenshavaren ska förstå hur det allmänna pensionssystemet är uppbyggt, hur det finansieras och att olika regler gäller beroende på kundens födelseår. Licenshavaren ska förstå begreppen inkomst-, premie- och garantipension och vad som påverkar den framtida pensionen från staten. Licenshavaren ska särskilt förstå hur premiepensionen fungerar.

Kollektivavtalad tjänstepension

Licenshavaren ska förstå hur de allmänna pensionsplanerna inom de största kollektivavtalen, dvs. ITP, SAF-LO, KAP-KL/AKAP-KL och PA03/PA16, fungerar med avseende på rätten till tjänstepension. Detta innebär att licenshavaren ska förstå de val som en anställd som omfattas av ett kollektivavtal, beroende av avtalsområde, har att beakta för att påverka sin slutliga tjänstepension som återbetalningsskydd och familjeskydd samt i förekommande fall val av försäkringsbolag för ålderspensionen. Vidare ska licenshavaren förstå skillnaden mellan avgifts- och förmånsbaserad tjänstepension samt begreppet tiotaggare. Licenshavaren ska också förstå de s.k. valcentralernas roll och uppgift samt kunna ge exempel på valcentraler som Collectum och Fora.

Icke kollektivavtalad tjänstepension

Licenshavaren ska förstå innebörden av att en person inte omfattas av något kollektivavtal och vad man då bör tänka på för såväl företagare som individ. Vidare ska licenshavaren förstå de alternativ som finns avseende icke kollektivavtalsbundna pensioner och hur de fungerar, som frivilligt avtalad tjänstepension och pension som är ensidigt utfäst av arbetsgivaren. Licenshavaren ska även förstå vad som menas med direktpension och löneväxling och när det är lämpligt att löneväxla.

Privat pensionssparande

Licenshavaren ska förstå reglerna kring privat pensionssparande, vilka målgrupper som fortfarande kan erhålla ett avdragsgillt sparande i form av pensionsförsäkring eller individuellt pensionssparande och vilka som är hänvisade till icke avdragsgillt sparande i investeringssparkonto (ISK) eller kapitalförsäkring.

Tryggande av pension

Licenshavaren ska känna till på vilka olika sätt ett pensionslöfte kan tryggas dvs, genom särskild redovisning av pensionskund, pensionsförsäkring eller avsättning av medel till pensionsstiftelse och skillnaderna mellan de tre olika tryggandeformerna.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Pensionssystemet	2	Litet	F
Allmän pension	2	Stort	F
Kollektivavtalad tjänstepension	2	Stort	F
Icke kollektivavtalad tjänstepension	2	Stort	F
Privat pensionssparande	2	Litet	F
Tryggande av pension	1	Litet	K

Lagstadgad/allmän försäkring utöver pensionen

Licenshavaren ska förstå respektive känna till vilka ersättningar som kan utgå enligt socialförsäkringssystemet utöver ålderspension.

Lagstadgad försäkring vid sjukdom och föräldraskap

Licenshavaren ska förstå vilken ersättning som utgår vid sjukdom respektive föräldraskap.

Lagstadgad försäkring vid dödsfall

Licenshavaren ska förstå vilken ersättning som utgår i form av

- omställningspension,
- änkepension,
- barnpension,
- garantipension och
- efterlevandestöd till barn.

Lagstadgad försäkring vid arbetsskada

Licenshavaren ska känna till vad arbetsskadeförsäkringen innebär, vad den omfattar och vem den omfattar.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Lagstadgad försäkring vid sjukdom och föräldraskap	2	Litet	F
Lagstadgad försäkring vid dödsfall	2	Litet	F
Lagstadgad försäkring vid arbetsskada	1	Litet	K

Avtalad eller privat meddelad försäkring

Försäkringsbegrepp

Licenshavaren ska förstå begreppen försäkringstagare, försäkrad, förmånstagare, försäkringsfall, personförsäkring respektive skadeförsäkring och att dessa i sin tur delas upp i kollektivavtalad försäkring, grupp-försäkring och individuell försäkring.

Kollektivavtalad försäkring

Licenshavaren ska förstå att kollektivavtal, förutom att ge rätt till tjänstepension, i allmänhet ger de anställda som omfattas av avtalet rätt till övrigt försäkringsskydd t.ex. vid sjukdom och dödsfall. Licenshavaren ska känna till att även icke kollektivavtalad försäkring, som meddelas i form av individuell försäkring eller grupp-försäkring, kan ge motsvarande rätt till skydd vid sjukdom och dödsfall.

Grupp-försäkring

Licenshavaren ska förstå vad grupp-försäkring är, att det förekommer såväl gruppliv- som gruppskadeförsäkring, hur grupp-försäkring erbjuds och tecknas samt vilket försäkringsskydd grupp-försäkring oftast innehåller. Licenshavaren ska också känna till skillnaden mellan obligatorisk och frivillig grupp-försäkring och vad det innebär för kunden.

Individuell försäkring för företagare

Licenshavaren ska förstå vad individuell försäkring för företagare är, att det förekommer såväl företagsförsäkring (som t.ex. ansvarsförsäkring eller egendomsförsäkring) som individuell personförsäkring (som t.ex. liv-, sjuk- eller olycksfallsförsäkring för företagare) samt vilket försäkringsskydd en företagare kan ha behov av att komplettera lagstadgad allmän försäkring med (t.ex. avbrottsförsäkring och kompanjonförsäkring).

Individuell försäkring för anställda

Licenshavaren ska känna till vad individuell försäkring för anställda är och vilket försäkringsskydd enskilda individer kan behöva komplettera med, särskilt de som inte omfattas av kollektivavtalad försäkring eller av annat arbetsgivarbetalt försäkringsskydd.

Mät punkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Försäkringsbegrepp	2	Stort		F	
Kollektivavtalad försäkring	2	Stort	K	F	
Grupp-försäkring	2	Litet	K	F	
Individuell försäkring för företagare	1	Litet		F	
Individuell försäkring för anställda	1	Litet	K		

Försäkringssparande

Försäkringsformer

Licenshavaren ska förstå reglerna kring traditionell försäkring, depåförsäkring och fondförsäkring, hur dessa fungerar, vad som skiljer dem åt samt vad som är för- och nackdelar med respektive sparform.

Försäkring som sparform

Licenshavaren ska förstå kapitalförsäkring som sparform, dvs. villkor och nettopremier samt i förekommande fall garanterade och icke-garanterade ersättningar samt känna till reglerna kring och innehållet i faktablad.

Avgiftsuttag på sparförsäkringar

Licenshavaren ska förstå hur avgiftsuttaget på sparförsäkringar sker och vad det har för effekt avseende på avkastning, risk och inlösning.

Lågräntemiljö

Vid traditionell förvaltning, och således i traditionella försäkringar, placeras stora delar av kapitalet i räntebärande instrument bl.a. för att säkerställa att försäkringsbolaget kan leva upp till sina åtaganden. I en lågräntemiljö kan det vara svårt att skapa en avkastning på dessa placeringar som överstiger avgifterna så att kunden erhåller en rimlig nettoavkastning. Detsamma kan gälla för fondförsäkringar, i de fall innehavaren vill ha en låg risk, antingen på grund av riskaversion i sig eller då det kan vara lämpligt nära/under utbetalning för att skydda sig mot risken för kursnedgångar. Licenshavaren ska förstå hur lågräntemiljön påverkar potentialen till nettoavkastning i de traditionella försäkringarna och hur det kan påverka fondförsäkringar med lägre risk i placeringarna.

Garanti

En högre garanti ökar den försäkringstekniska skulden, vilket ger mindre utrymme till återbäring. Livförsäkringsbolaget behöver vid högre garantier avsätta mer kapital i trygga placeringsalternativ. Mer kapital krävs således i miljöer som ger mindre avkastning. Detta resulterar således i mindre återbäring i försäkringen. Licenshavaren ska förstå hur en högre garanti på utfall minskar möjligheten till återbäring.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Försäkringsformer	2	Stort		F
Försäkring som sparform	2	Stort	K	F
Avgiftsuttag på sparförsäkringar	2	Litet		F
Lågräntemiljö	1	Litet		F
Garanti	2	Litet		F

Livförsäkringsteknik

Solvens och konsolidering

Licenshavaren ska förstå begreppen solvens och konsolidering samt vikten av god solvens för att försäkringsbolaget ska klara sina åtaganden och vikten av god konsolidering för att försäkringsbolaget ska kunna ge återbäring.

Återbäring och arvsvinst

Licenshavaren ska förstå begreppen allokerad, villkorad respektive tilldelad återbäring. Licenshavaren ska förstå innebörden av arvsvinst.

Återköp och flytträtt

Licenshavaren ska förstå begreppen återköp och flytträtt samt känna till gällande lagregler för återköp och flytt. Vidare ska licenshavaren förstå hur möjligheten att återköpa eller flytta en försäkring skiljer sig åt beroende på vilken typ av försäkring det rör sig om och beroende på andra faktorer som att försäkringen är lagd i fribrev eller är under utbetalning. Licenshavaren ska förstå vad flytträtten innebär för försäkringstagaren i finansiellt hänseende samt i försäkringshänseende. Med det senare avses att en konsekvens av att flytta kapitalet kan vara att försäkringstagaren går miste om ett riskförsäkringsskydd i det avgivande bolaget (t.ex. sjukförsäkring) och att denne inte kan teckna nytt motsvarande skydd i det mottagande bolaget p.g.a. detta bolags hälsoregler.

Uttag av pension

Licenshavaren ska förstå när pension tidigast kan tas ut och hur reglerna för uttag kan skilja sig mellan allmän pension, tjänstepension och privat pension. Licenshavaren ska också förstå begreppen uppskjutet respektive förtida uttag och vilka effekter ett uppskjutet eller förtida uttag av pension medför eller kan medföra.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Solvens och konsolidering	2	Litet	F
Återbäring och arvsvinst	2	Litet	F
Återköp och flytträtt	2	Stort	F
Uttag av pension	2	Stort	F

Regelverk kring försäkring

Försäkringsrörelselagen

Licenshavaren ska känna till vilka typer av bolag som regleras av försäkringsrörelselagen (2010:2043; FRL). Licenshavaren ska känna till skillnaden mellan ett försäkringsaktiebolag som delar ut vinst och ett ömsesidigt försäkringsbolag samt att det finns försäkringsaktiebolag som drivs enligt ömsesidiga principer, s.k. hybridbolag.

Försäkringsavtalslagen

Licenshavaren ska förstå de mest centrala reglerna i försäkringsavtalslagen (2005:104; FAL), som hur försäkringsavtal ingås, vilka krav som finns på att tillhandahålla kunden information, vilka krav som gäller för att göra ett giltigt förmånstagarförordnande, vad som sker om kunden lämnar oriktiga uppgifter till försäkringsbolaget i form av ansvarsbegränsningar, hur och när ett försäkringsavtal kan sägas upp, att det kan finnas rätt till efterskydd eller fortsättningsförsäkring och även känna till att det finns regler om förhållandet till borgenärer och vad dessa regler innebär i stora drag. Licenshavaren ska också förstå hur karenstider fungerar.

Försäljning av försäkring på distans

Licenshavaren ska känna till huvuddragen i de särskilda regler som gäller för försäljning av försäkring på distans och utanför affärslokaler och att konsumenter efter sådan försäljning har rätt till särskild information samt åtnjuter ångerrätt. Med huvuddragen avses när lagen är tillämplig, vad som avses med avtal utanför affärslokaler, distansavtal, konsument och näringsidkare, behörigheterna för näringsidkarens ombud, vad det innebär när ett avtalsvillkor är till nackdel för kunden i jämförelse med lagen och särskilda regler vid telefonförsäljning.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Försäkringsrörelselagen	2	Litet	K
Försäkringsavtalslagen	2	Stort	K F
Försäljning av försäkring på distans	1	Stort	K

Försäkringsdistribution

Begreppen försäkringsdistribution och försäkringsförmedling

Licenshavaren ska känna till begreppen försäkringsdistribution respektive försäkringsförmedling och innebörden av dessa. Licenshavaren ska känna till när lagen ska tillämpas och för vem. Licenshavaren ska känna till de fundamentala definitionerna i lagen. Licenshavaren ska känna till vilka tillstånd och registreringar en försäkringsdistributör ska ha eller kan ha. Licenshavaren ska känna till vilken omfattning av ansvarsförsäkring som lagen kräver samt vilken skadeståndsskyldighet som kan uppstå enligt lagen.

God försäkringsdistributionssed

Licenshavaren ska förstå vad som avses med begreppet god försäkringsdistributionssed.

Försäkringsdistributörer ska handla hederligt, rättvist och professionellt

Licenshavaren ska känna till att försäkringsdistributörer ska handla hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse.

Informationsplikt för försäkringsdistributörer

Licenshavaren ska känna till informationsplikten för försäkringsdistributörer. Licenshavaren ska även känna till syftet med informationskraven samt när och hur information ska lämnas.

Ersättningar vid försäkringsdistribution

Licenshavaren ska känna till kraven som ställs för att kunna ta emot och behålla ersättningar från någon annan än kunden. Licenshavaren ska känna till vad som gäller i fråga om att kunna ge ersättning till anställda.

Korsförsäljningar och kopplingsförbehåll

Licenshavaren ska känna till när korsförsäljningar och kopplingsförbehåll är tillåtna samt informationskraven för dessa.

Opartisk och personlig analys

Licenshavaren ska känna till vad som avses med opartisk och personlig analys samt konsekvenserna och innebörden av benämningen.

Lämplighetsförklaring och dokumentation

Licenshavaren ska förstå

- de särskilda kraven på lämplighetsbedömning när rådgivning avseende försäkringar tillhandahålls,
- passandebedömningen när rådgivning inte tillhandahålls med tillhörande undantag,
- kraven på dokumentation och rapportering till kunderna,
- de grundläggande kraven vad gäller anpassningen av rådgivningen efter kundens önskemål och behov samt endast rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden samt
- innebörden av kravet om allmän dokumentationsskyldighet, och efterföljande rapportering till kund, om sådant som förekommit vid distributionstillfället.

Försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar

Licenshavaren ska förstå de ytterligare krav som tillkommer vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar. Dessa krav avser intressekonflikter, information till kunder,

ersättningar till och från tredje part, lämplighetsbedömning, passandebedömning samt dokumentation och rapportering,

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Begreppen försäkringsdistribution och försäkringsförmedling	2	Stort	K
God försäkringsdistributionssed	2	Litet	F
Försäkringsdistributörer ska handla hederligt, rättvist och professionellt	1	Litet	K
Informationsplikt för försäkringsdistributörer	2	Litet	K
Ersättningar vid försäkringsdistribution	2	Litet	K
Korsförsäljningar och kopplingsförbehåll	1	Litet	K
Opartisk och personlig analys	2	Litet	K
Lämplighetsförklaring och dokumentation	2	Stort	F
Försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar	2	Stort	F

Skatteregler och familjerätt

Beskattningsregler för pensions- och kapitalförsäkring

Licenshavaren ska förstå beskattningsreglerna för pensions- och kapitalförsäkring samt på vilka sätt dessa skiljer sig åt. Licenshavaren ska förstå att det är inkomstskattelagen som reglerar vad som utgör en pensionsförsäkring och vilka krav som gäller på en försäkring för att den ska kunna betecknas pensionsförsäkring.

Avkastningsskatt

Licenshavaren ska känna till begreppet avkastningsskatt och vilka som är skattskyldiga till avkastningsskatt. Vidare ska licenshavaren känna till hur skatten bestäms.

Avdragsrätt

Licenshavaren ska förstå vilka möjligheter som ges i skattelagstiftningen att göra avdrag för inbetalda premier till pensionsförsäkring och hur de skiljer sig åt för privat pensionsförsäkring och tjänstepension. Licenshavaren ska känna till att avdragsrätten för inbetalda premier till privat pensionsförsäkring har avskaffats för de allra flesta, men att det fortfarande finns avdragsrätt för egenföretagare och den som saknar rätt till tjänstepension och hur stor den är. Licenshavaren ska förstå avdragsreglerna för pensionsförsäkring som köps av näringsidkare i enskild firma och handelsbolag respektive för pensionsförsäkring som köps åt anställda inklusive ägaren av ett aktiebolag. Licenshavaren ska känna till huvudregeln och kompletteringsregeln samt förstå hur de fungerar.

Utländska försäkringar i Sverige

Licenshavaren ska känna till att försäkringar tagna i utlandet kan behandlas skattemässigt annorlunda än försäkringar tagna i Sverige.

Svenska försäkringar i utlandet

Licenshavaren ska känna till att svenska försäkringar skattemässigt kan behandlas annorlunda i utlandet.

Försäkringars behandling vid bodelning och arvskifte

I äktenskapsbalken och ärvdabalken finns regler om livförsäkringars behandling vid bodelning och arvskifte. Licenshavaren ska kunna tillämpa hur pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar behandlas vid försäkringstagarens äktenskapsskillnad eller dödsfall.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Beskattningsregler för pensions- och kapitalförsäkring	2	Stort		F	
Avkastningsskatt	2	Litet	K		
Avdragsrätt	2	Stort	K	F	
Utländska försäkringar i Sverige	1	Litet	K		
Svenska försäkringar i utlandet	1	Litet	K		
Försäkringars behandling vid bodelning och arvskifte	2	Stort			T